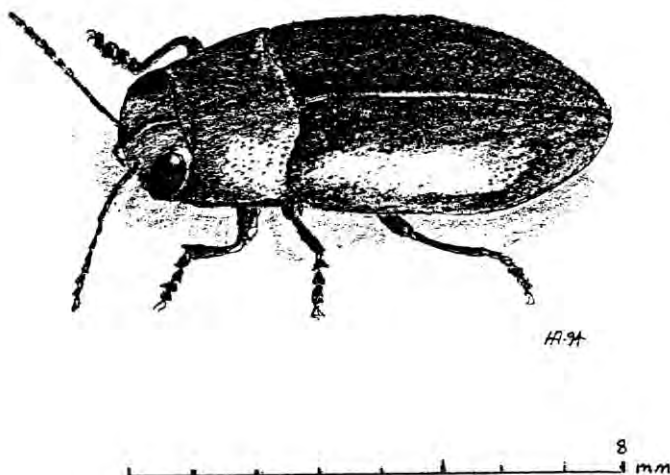

MELANOPHILA FORMANEKI - en "doldis" bland praktbaggar av Hans Ahnlund

Nyfynd av större skalbaggar är ju inte så vanligt numera och särskilt inte inom en så välkänd grupp som praktbaggar. I samband med att Stig Lundberg på Oskarshamnsbrännan påträffade en *Melanophila* med ovanligt utseende uppdagades att det i Lunds Universitets samlingar fanns några ex. av den främst från Sydosteuropa kända arten *Melanophila formaneki* Jacobson. Skalbaggar hade tagits i Nåstrakten i Dalarna redan 1959 av Bengt Ehnström (Kronblad & Ehnström, in press). Arten har senare påträffats även i Finland (Heliövaara m fl 1990) och har visat sig vara en av de vanligare praktbaggar åtminstone i norra och mellersta Sverige!

Jag skall här berätta lite om mina erfarenheter av arten och om dess lite speciella levnadssätt som gjort att den så länge undgick skalbaggsamlarnas uppmärksamhet.

Skalbaggen har kläckts ur bränd tallbark (Lundberg 1993), men tycks ha sitt främsta tillhåll i ***klena, avdöende tallar på mossar och myrar***. Här i Sörmland började jag efter Bengt Ehnströms beskrivning leta efter arten på hösten 1991 och fann spår på många ställen. Gamla flyghål var vanliga i döda myrtallar och efter en del letande hittade jag också pågående angrepp. Artens ekologi är ju speciell såtillvida att dess substrat nyskapas genom en långsam, intern beståndsdynamik bland de små senvuxna tallarna. Enstaka träd försvagas och dör här och var med långa tidsmellanrum. Detta i kontrast till våra andra *Melanophila*-arter, *acuminata* och *cyanea* som båda är anpassade till mer storskaliga störningar i form av brand, torka eller stormfällningar.

Angreppen börjar ofta medan trädet fortfarande lever och bidrar säkert ibland till dess död. Larvgångarna går till en början i barken, senare mellan bark och ved och förpuppningen sker i motsats till förhållandet hos *M. cyanea* helt inne i veden. Utvecklingen är troligen tvåårig, då små och stora larver kan påträffas samtidigt på hösten. Samma stam kan uppenbarligen äggbeläggas under flera år. Grenar och stamdelar ner till endast en centimeters diameter kan tjäna som utvecklingsplats. I likhet med sina släktingar kräver arten solexponerade vedpartier.

Skalbaggen liknar den vanliga blå praktbaggen *M. cyanea* men är mindre och oftast med grön- eller mässingsfärgad metallglans. Artkaraktärerna i övrigt är lite varierande, men *formaneki* har oftast mer regelbunden punktur på halsskölden än *cyanea* där punkterna är utdragna till en tvärryktad struktur.

En sensmoral av denna historia är att det trots allt finns "vita fläckar" kvar även i våra rätt välundersökta skogsmiljöer. Jag har observerat angrepp av flera andra vedskalbaggar i myrtallarnas ved, bl a mycket småvuxna barrträdslöpare (*Rhagium inquisitor*), strimmig barkbock (*Asemum striatum*) och någon större praktbagge (*Dicerca moesta*?)

Vad månede denna miljö dölja för ytterligare hemligheter?

Hans Ahnlund

Litteratur:

Heliövaara, K., Väisänen, R. och Mannerkoski, I. 1990. *Melanophila formaneki* (Jakobson) (Coleoptera, Buprestidae) new to Finland. -Entomol. Fennica 1: 221-225.

Lundberg, S. 1993. Sällsynta och hotade skalbaggar i Hornsö- och Strömsrumstrakten i östra Småland. -Ent. Tidskr. 114(3): 83-96.

STORFJÄRILSJAKT i "SÖDERN" 20-23/5-1993

av Jan Sjöstedt

Klappat och klart packat för start. Årets safari var spikad in i minsta minut. Linement, sololja, extra skor, kikare, sänglampa, mat allt var med. Men var skulle de andra ha sina grejor? Kenneth hade som vanligt bara med sig en tandborste i bröstfickan och Claes hade ju sin kudde, tofflorna och näsdropparna i en ICA-kasse. Var något glömt? Frugan kom plötsligt med en försynt fråga. "Ska ni inte samla fjärilar?" Jovisst! Ompackning, i med aggen, håvar, batteriladdare och all den andra bråten (för syns skull). Första anhalt blev Getå kl. 12.00 vi skulle se om fetörten flög. Som det flög, den och klövern for omkring som små blixtrande blå topaser i det gassande solskenet och hettan vid bergkanten. Det var till och med för varmt för huggormarna som annars brukade ligga som stora falukorvar längs banvallen. Värmen hade nu pågått i tre veckor och frågan var hade djuren kommit igång eller hade de redan flugit över. Vi tog oss lätt med hjälp av Kennets ruskigt snabba SAAB och mitt lokalsinne ner till Blekinge där vi stannade vid en vägkrog. Vi skulle nämligen träffa Benny från Rödeby nedanför Nävragöl ni vet. Som ligger hitom Sillhörda alldeles innan Eremitemåla ovanför Flymen öster om Bränteknuva väster om Fågelmara bortom Bubbetorp nästgårds Tving som ligger bredvid Padderyd vid Askunga i Blekinge ni vet. När han anslutit sig drog vi direkt till kvällens fångstplats på listerlandet ivrigt påhejade av Ronny och Ragge i "vi ska köra, köra fort som...". Väl framme restes tält och en grupp spejare gick ut för att spana. Det blev som vanligt ett himla bärande och svetten lackade inte helt oväntat innan allt var klart. Redan innan skymningen hade den första berberatan hävats in. För egen del dröjde det till 23-tiden innan den första kraken gick sitt öde till mötes och nervositeten släppte. Men sen rasade det på och det dröjde inte länge förrän man valde och vrakade.